

Diarienummer: 2017-02397. Synpunkter på förslaget till detaljplan för Kylfacket 1 m.fl (Slakthusområdet etapp 1) i stadsdelen Johanneshov.

1. "Om man gör förskolegårdarna större när man inte exploateringsstalet". Det svaret fick vi när vi den 6 november inför det utställda planförslaget undrade över de små förskolegårdarna i den nu aktuella etapp 1 i Slakthusområdet. Den cynism, som planeringen i Stockholm för närvarande visar förskolebarnen, är fullständigt häpnadsväckande och ryms inom det citerade svaret. Det höga exploateringsstalet betraktas som givet, "stadsmässighet" har blivit norm. Barnen får ta det lilla utrymme som blir över.

2. Boverkets rekommendationer för förskolegårdarnas storlek är minst 40 kvm per barn. Utomhusytan per barn är i Slakthusplanen 10 kvm, alltså bara 1/4 av Boverkets rekommendation, den sammanlagda på ytan på varje förskola bara 1/3, d.v.s. bara 1000 kvm mot Boverkets rekommenderade 3000. I Slakthuset placerar man dessutom så gott som samtliga förskolor inne i kvarter omgivna av höga hus, ofta också ovanpå garage eller som i ett fall här på taket till idrottshall. Ingen gård får, enligt vad vi fick veta på samrådsmötet, någon som helst naturlig växtlighet eller terräng. Det sista kompenseras, enligt svar på våra frågor under samrådsmötet, med syntetmaterial som underlag.

3. Syntetmaterial ifrågasätts idag av vetenskapen eftersom det ger ett slitage med fina partiklar som är hälsovådliga – även om materialet skulle vara giftfritt - i synnerhet för barn och i synnerhet när luften på slutna gårdar inte kan skingra partiklarna. Fina partiklar tenderar att nå luftrör och lungor, ja även tränga genom hud. Medan man alltså kan notera en ökad skepsis mot syntetiska underlag för parker, lekplatser och förskolegårdar av såväl miljö- som hälsoskäl, så planerar Stockholm ohämmat nya stadsdelar, som man redan från början bedömer helt beroende av syntet.

4. Barn är just den grupp, ja kanske den enda, som ska vistas i stadsdelen hela dagarna, många av dem i hela fem år. Har erfarenheterna från andra nya områdena, t ex Hagastaden och Årstadal, med sina helt usla utomhusvillkor för de små barnen, inte givit någon tankeställare?

Barnen ska inom i varje kvarter dela den totala ytan i med de boende, alternativt tar man takterrasser till hjälp. Boende har i många fall visat sig ganska intoleranta mot lekande barn på gården. Barn ger ifrån sig ljud, ljudnivån blir hög när kvarterens lekyta är instängd av höga stenhus.

5. Slakthusområdet har dessutom, vilket är klart utsagt i planmaterialet, mindre av allmän grönyta/person än de flesta både nyanlagda och äldre stadsdelar och mindre än alla rekommendationer. De små parkfläckarna och det litet större, men ändå minimala, parkstråket ska *alla* invånare ha tillgång till. De ska så småningom också ta emot 1.500 förskolebarn som utflyktsmål, "som *komensation*". Det är dessutom ganska långt till angränsande stadsdelars parkområden av vilka också de flesta ligger på andra sidan trafikbarriärer.

6. I Planförslagets text från 2017 för hela Slakthusområdet fick konsekvenserna för barnen 13 rader = en tredjedels sida av 98, vilket är symptomatiskt för hur liten omsorg de också ges i själva planen.

7. Barn rör sig för litet, vilket har allvarliga konsekvenser för deras hälsa och deras utveckling. Alla vetenskapliga rapporter liksom erfarenheter från fältet och uppmärksamhet från många håll i media visar detta. Även nyttan av generös utomhusvistelse allmänt är väl dokumenterad. Större ytor gynnar också en mer harmonisk samvaro med andra barn, mindre konflikter, större möjligheter att zonindela utomhusgården. Detta påverkar helt naturligt också personalens situation.

8. Rapporten " Integrerade Barnkonsekvensanalys, Steg 3, Konsekvensbeskrivning" från oktober 2019, konstaterar som vi kan se att alla dessa defekter finns i planen när det gäller förskolebarnens villkor. De har ju också varit kända för Slakthusplaneringen i några år nu, och har uppmärksammats, men fortfarande är det lika små, lika instängda, lika torftiga förskolegårdar i den här planen. Varför gör man en barnkonsekvensanalys om det inte leder till påtagliga förändringar och förbättringar.

9. Hur kan det ens vara möjligt att man planerar en ny stadsdel med de här usla villkoren för förskolebarnen i ett område där staden har dubbel rådgighet över marken. Har vi inte råd att avsätta utrymme för de små barnen längre? Hur ställer sig de politiska partierna till den här situationen? Att marknadskrafterna ignorerar barnperspektivet är ingen överraskning. Men - att stadens planerande organ numera så cyniskt och systematiskt gör det upprör. Argumentationen från miljonprogrammets dagar kommer igen: *Producera bort bostadsbristen till varje pris!* En skillnad är att man då fortfarande gav barnen utrymme.

10. Kanske ger marknadskrafterna, den här gången via "kunderna", snart en signal om att man inte godtar vilka trånga miljöer som helst. Vilka föräldrar kommer att vilja ha sina barn på den här typen av förskolegårdar? Vilken personal vill i framtiden jobba här? Hagastaden har till exempel för närvarande, enligt reportage, svårt att få köpare till bostäderna.

11. Fram till 1970-talet var fristående förskolor med gott om utomhusyta vanligast. 1950-talets generalplan för Stockholm rekommenderade t ex att man i planarbetet som första åtgärd försäkras sig om goda lägen för barninstitutioner, intill natur och kommunikationer, och om generösa utrymnen. Här ser planprocessen ut att vara den omvända. Barnen trycks in när andra villkor är uppfyllda.

12. Vi är också förvirrade inför stadens respektive stadsdelsnämndens roll i processen, även om vi känner den i princip. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd skrev så sent som 2016 (i "Vision för framtidens Bolidenplan"). *"Stadsdelen följer stadens rekommendationer som är 30 kvadratmeter utomhusyta per barn för förskolor. Det är dessutom viktigt att beakta barnperspektivet /.../ för att skapa pedagogiska och stimulerande utomhusmiljöer för stadsdelens barn. Dock vet vi att det är svårt att kompensera för små gårdar genom innehåll och programmering, eftersom barns utveckling faktiskt påverkas av ytans storlek som de har att leka på".* Här följs ju inte rekommendationen. Vem rekommenderar vad? Har rekommendationen försvunnit? På ett par år har stadens ambition alltså gått ner från 30 kvadratmeter till 10 såväl i Slakthuset som i andra nyanlagda stadsdelar, ibland t. o m reducerats ännu mer. I ett svar från stadsdelsförvaltningen (tjänsteutlåtande DNR 1.1.-188/2019) på skrivelse från (V) om de alltför små gårdarna säger man *"När förvaltningen planerar att bygga nya förskolor uppskattas miljön utifrån olika faktorer som bidrar till lek och lärande. Förvaltningens pågående arbete med att ta fram lekvärdesfaktorer vid byggandet av nya förskolor väntas vara klart hösten 2019."* Detsamma sa man i anslutning till Årstastråkets etapp runt Bolidenplan för ett par år sedan. Vid vår fråga nu, efter samrådsmötet, svarade man skriftligt att det *kanske* blir klart i

december. Vi är nyfikna på vad som kan kompensera de ytterst små uteytorna barnen tilldelas i planen. Hade det inte varit läge att presentera det inför utställningen av den här stora etappen i planen. Vad vi kan utläsa av solljusstudierna är det också ganska magert med ljus på förskolegårdarna.

30 november 2019

Kerstin Bodström - med många fler

/Tel. 0703273596

PS Vi har idag på nätet kunnat ta del av den nämnda utlovade skriften "*Funktionsprogram för förskolans utemiljöer*", som ska läggas fram för stadsdelsnämnden den 12.12. Till vår häpnad understryker man där behovet av Boverkets rekommenderade yta för varje förskolegård, nämligen 3000 kvm, och även den rekommenderade ytan/barn, 40 kvm. Det är då så märkligt att man under tiden man arbetar fram detta funktionsdokument accepterar de ytor som samtidigt i pågående planering erbjuds barnen i Slakthusområdet, 1/3 av rekommenderad sammanhängande gårdsyta och 1/4 av rekommenderad gårdsyta/barn. Många av övriga punkter i checklistan, som varierad topografi, solförhållanden, naturpartier, odling, och tillräckligt antal zoner på gården ser ut att få stryka på foten av platsbrist. Varför gör man då en sådan här checklista? Är det inte också märkligt att det i den översikt över hur "*en förskola planeras och byggs*", som presenteras på sidan 5, inte finns en ruta som i tiden ligger före markanvisningen, där staden borde ta ställning till den typ av behov som till exempel förskolor, skolor och deras gårdar representerar, dvs i en process som liknar den vi nämnde präglade 1950-talet. Den gav erkänt bra resultat. **DS**